

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΛΛΙΦΡΟΝΑΣ

('Απέθανεν ἐν Ἀθήναις τῇ νεὶ 28ην Φεβρουαρίου 1897)

που μαξ. Ή δὲ ιστορία καὶ ἡ βιογραφία τοῦ ἐπιφανοῦς ἀθηναῖον πολίτου που μαξ. Η δὲ ιστορία καὶ ἡ βιογραφία τοῦ ἐπιφανοῦς ἀθηναῖον πολίτου που μαξ. Η δὲ ιστορία καὶ ἡ βιογραφία τοῦ ἐπιφανοῦς ἀθηναῖον πολίτου που μαξ.

"Οπως ἡ Ἑλληνικὴ μορφή του, τὸ μέρος του, ἡ ἔθνικὴ διὰ τῆς λευκῆς φουστανέλλας περιβαλλή του ἀπετέλουν διὰ τὰς Ἀθήνας ἔχεισαν πολι-

ΔΙΑ τοῦ θανάτου κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος τοῦ Δημητρίου Καλλιφρονᾶ ἔξελιπε καὶ ἡ τελευταία ἴσως ιστορικωτέρα φυσιογνωμία τῆς Ἐλλάδος, μετὰ τῆς συγχρόνου ιστορίας τῆς δύοις συνδέεται ἀναποσπάστως, ἀπὸ τῆς μεγάλης ἡμέρας τοῦ Μαρτίου τοῦ 1821 μέχρι σήμερον, ἐν ταῖς αἰματηραῖς σελίσι τοῦ ἀγῶνος, ἐν τῇ πολιτειακῇ ἔξελιξει, ἐν ταῖς ἐπαναστάσεσιν, ἐν ταῖς ἐκθρονίσεσιν, ἐν τῇ κοινοβουλευτικῇ ἐν γένει ιστορίᾳ τῆς χώρας. Μακρὰ ζωή, δικρούσασα μὲ τὰς πολιτικὰς τρικυμίας τῆς ἐποχῆς της...

Ο Γέρω Καλλιφρονᾶς διετά τοῦ Καλλέργη καὶ τοῦ Μεταξᾶ πρωτεργάτης τῆς Μεταπολιτεύσεως, δὲ ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν ἀνελθὼν εἰς ὑψίστα πολιτικὰ ἀξιώματα, δὲ εἰς μακρότατον γῆρας φθάσας σεπτὸς ἀγωνιστής καὶ τοσοῦτον περιφανῶς ὑπηρετήσας τὴν Πατρίδα αὐτοῦ, ἐκπροσωπεῖ μακρὰν ιστορίαν, τὴν ιστορίαν αὐτὴν τοῦ τό-

τικήν καὶ ιστορικήν, πατριαρχικήν ὄντως φυσιογνωμίαν, σύτω καὶ ἡ ζωή του σύμπασα ἥτο ὡς τὸ σύμβολον, τὸ ἐνθυμημα ἀπάστης τῆς ἔξελιξεως τῆς πολιτείας, τοῦ κράτους, τοῦ πολιτεύματος, τῆς κοινωνίας τοῦ νεοελληνικοῦ βασιλείου. Τὸ σέβχες δὲ καὶ ἡ ἐκτίμησις τῶν Ἀθηναίων πρὸς τὴν ζῶσαν αὐτὴν μορφὴν τοῦ τόπου των ὑπήρξεν ἀναλλοίωτος καὶ ἐπιβάλλουσα μέχρι τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ ἐσχάτου γήρατος τοῦ ἀνδρός.

Ο Γέρων Καλλιφρονᾶς ἥρχισε τὸ στάδιον του ἐν τῇ ιστορίᾳ τῆς Ἑλλάδος ὡς ἀγωνιστής ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας της, ιδίως δὲ ὑπήρξεν εἰς τῶν πρωτεργατῶν τῆς πολιτικῆς ἀποκαταστάσεως τῆς χώρας, ἀποδώσας εἰς τοὺς "Ἑλληνας πολίτας τὴν συνταγματικὴν ἐλευθερίαν.

Ἡ προσωπικότης τοῦ γέροντος Καλλιφρονᾶ προσέλαβε τούτου ἔνεκκ μεγάλην αἴγλην καὶ διαχειρός γέρων μέχρις ἡλικίας 88 ἐτῶν ἀντεπροσώπευε διαρκῶς τὸ "Ἐθνος ἐν τῷ Ἑλληνικῷ κοινεύουσαν καὶ ἀνήρχετο εἰς τὸ ὑπουργικὸν ἀξίωμα, συγκεντρῶν περὶ ἔαυτὸν τὴν μεγαλειτέρων κομματικὴν καὶ πολιτικὴν ἐνέργειαν τῆς ἐπαρχίας Ἀττικῆς, ἣτις μετ' εὐλαβείας καὶ λαχτρείας ἀνταξίας τῆς δράσεως καὶ τῆς ιστορίας του περιέβαλεν αὐτόν.

Ο Δημήτριος Καλλιφρονᾶς ἐγεννήθη τὴν 4ην Φεβρουαρίου 1805 ἐν Ἀθήναις. "Οταν ἔξερράγη ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1821 ἥτο μαθητὴς ἔτι, νεώτερος δὲ ἐρρίθη καὶ εὗτος εἰς τὸν μέγαν ἀγῶνα, λαβὼν μέρος εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Ἀκροπόλεως, εὑρεθεὶς ἐντὸς αὐτῆς κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς παρὰ τοῦ Κιουταχῆ, εἰς ἣν τοσούτῳ διέπρεψεν.

Οι πολιορκούμενοι ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἦστενοχωρήθησαν παρὰ τοῦ ἐχθροῦ μεγάλως, ὡς ἐκ τοῦ μικροῦ αὐτῶν ἀριθμοῦ, τότε δὲ ἀνετέθη εἰς τὸν Δημήτριον Καλλιφρονᾶν, δπως διασχίζων τὸ τουρκικὸν στρατόπεδον ἔξελθη καὶ μεταβήσθη εἰς Ἐλευσῖνα, ἵνα ζητήσῃ ἐπικουρίας παρὰ τῶν ἑκεὶ ἐστρατευδενύμένων Ἐλλήνων ὑπὸ τὴν ἀργηγίαν τοῦ Καραϊσκάκην. Τὴν λίαν κινδυνώδη ταύτην ἀποστολὴν ἡρωϊκῶς ἔξετέλεσεν δ Καλλιφρονᾶς, παραλαβὼν μεθ' ἔαυτοῦ τὸν Ἀθηναῖον Μισαραλιώτην καὶ τινα ἄλλον, μεθ' ὧν φθάσας εἰς Ἐλευσῖνα, ἔζητησεν ἐπικουρίας. Καὶ ἀπεστάλη τότε δ στρατηγὸς Κριεζώτης μετὰ ὅκτακοσίων ἀνδρῶν, δστις καὶ εἰσῆλασεν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν. Κατὰ τὴν εἰσόδον ταύτην τῶν Ἐλλήνων ἐν τῇ Ἀκροπόλει συγκατηριθμεῖτο καὶ δ πρεσβύτερος αὐτοῦ ἀδελφὸς Ἰωάννης Καλλιφρονᾶς, δστις κατόπιν ἐν μιᾷ ἐφόδῳ τῶν Τούρκων πρὸς ἄλωσιν τοῦ Ὁδείου τοῦ Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ, καιρίως πληγεὶς ἐπὶ τοῦ μετώπου, ἔπεσε. Καθ' ἣν δ' ἐποχὴν ὁ πρεσβύτερος ἀδελφὸς του ἐπιπτεν ἐντὸς τῆς Ἀκροπόλεως, δ Δημήτριος Καλλιφρονᾶς πολεμῶν ἐκτὸς καὶ ἐν Πειραιεῖ πρὸς καὶ μετά τὴν ἐλευσιν τοῦ στρατηγοῦ Καραϊσκάκη ἐπληγόνετο εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα.

"Αμα τῇ ἀνακωχῇ τότε, ἔξελέγη, καίτοι νεώτερος ὄν, δημογέρων, ἀμα δὲ τῇ ἀπελευθερώσει τῆς Ἐλλάδος ἔξελέγη Δήμαρχος τῆς Ἀττικῆς, πρώτος αὐτὸς κατὰ τὴν πρώτην ἐκείνην δημοσικὴν ἐκλογὴν μεταξὺ τῶν τριῶν ἄλλων, ἐκλεγμένων κατὰ τὰ τότε εἰθισμένα. 'Άλλ' ἡ βα-

σιλείχ τότε ένεκα τῆς νεαρᾶς ἡλικίας καὶ τῶν φιλέλευθέρων φρονημάτων τοῦ Δημητρίου Καλλιφρούνα ἐπεκύρωσε τὴν ἐκλογὴν ἑτέρου. Ἐξέλέγη ὅμως εἰδὺς Πρόεδρος τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου Ἀθηναίων, ὡς τοιοῦτος δὲ ἐπρότεινε λίαν θαρραλέως καὶ συνετάχθη ϕήρισμα παρὰ τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου, διὰ τοῦ δποίου ἐξήτειτο Συνταγματικὴ Πολιτεία. Τούτου ἔνεκα διελύθη τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον καὶ κατὰ τὸν τότε νόμον ἡ διαλύσις ἐπέφερε καὶ τὴν παῦσιν τοῦ Δημάρχου. Γενομένης δὲ νέας πλέον ἐπεκυρώθη ἡ ἐκλογὴ του.

Εις τὸ τέλος τῆς περιόδου ἔξελέγη καὶ πάλιν δι' ἀπολύτου πλειστη-
φίας, ἀλλὰ δὲν τῷ ἐπετράπη οὔτε δημοτικὸς σύμβουλος νὰ μείνῃ ἐπὶ τῇ
προφάσει, ὅτι ἡτο καὶ ἐπαρχιακός, καίτοι αὐτὸς εἶχε παραιτηθῆ τοῦ
ἀξιώματος ἔκεινυ.

Ἐν γένει δὲ Ὀθων ἔθεώρει τὸν Δημήτριον Καλλιφροναν ως ενδικῶν πιεικινῶνυθεστέρων φίλελευθέρων.

Είτα δ Καλλιφρονᾶς ἐξελέγη τῷ 1843 Πληρεξούσιος ἐν τῇ Συντάχτικῇ Συγελέύσει καὶ ὑπ' αὐτῆς μέλος τῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς συντάξεως

τοῦ Συντάγματος, σύ ἐγένετο καὶ εἰσηγητὴς καὶ τοῦ Ἐκλογικοῦ νόμου. Μεθ' δὲ ἔξελέγη Βουλευτής ἐν τῇ πρώτῃ βουλευτικῇ ἐκλογῇ μεθ' ὀλοκλήρου τοῦ συνδυασμοῦ αὐτοῦ καὶ τὸ πρῶτον Ἀντιπρόσδρος ἐν τῇ Ἐλληνικῇ Βουλῇ ἐκ τῆς Στερεάς Ἐλλάδος. Διότι εἶναι γνωστόν, ὅτι τότε ἔξελέγησαν τρεῖς ἀντιπρόσδροις τῆς Βουλῆς, ἐκ μὲν τῶν νήσων ὁ Κανάρης, ἐκ τῆς Πελοποννήσου ὁ Κανέλλος Δεληγιάννης καὶ ἐκ τῆς Στερεάς ὁ Δημήτριος Καλλιφρονᾶς.

Διωρίσθη κατόπιν Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν, ἔχων συγχρόνως τὸ ἀξιωματοῦ Βουλευτοῦ καὶ τοῦ Ἀντιπροσέδρου. Τὸ δεύτερον ἔτος τῆς βουλευτικῆς ἑκατίνης περιόδου ἔξελέγη Πρόεδρος τῆς Βουλῆς. Πρὶν δὲ λήξῃ ἡ προεδρία του, ἐγένετο Ὑπουργὸς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίκης Ἐκπαιδεύσεως, πρωθυπουργοῦ ὄντος τότε τοῦ ἀειμνήστου Κανάρη.

Πάντοτε ἔχων φύλετευθέρους ιδέας, ἐπῆλθεν ἐναντίον τῆς βασιλείας τοῦ "Οθωνος καὶ ἔλαβε λίγιν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1862, καθ' ἥν ἐγένετο ἡ ἔξωσις αὐτοῦ.

Οἱ Δημήτριος Καλλιφρονᾶς τὴν ἐπομένην τῆς 10ης Ὁκτωβρίου καταργηθείσης τῆς βασιλείας τοῦ "Οθωνος καὶ τῆς ἀντιβασιλείας τῆς "Αμαλίας, ἔλαβε μέρος ἐν τῇ ὑπὸ τὸν Βούλγαρην ἐπαναστατικῇ κυβερνήσει, ώς Ὑπουργὸς τῶν Ναυτικῶν, καὶ διὰ ἐγκώμιη, ὅτι ἡ φρεγάτα «Ἐλλάξ» ἐφ' ἣς ἐπέβαλιν cί ἀτυχεῖς ἔξοριστοι βασιλεῖς ἐφάνη πρὸ τοῦ στομίου τοῦ λιμένος Πειραιῶς, κατῆλθεν ἀμέσως ώς ἐκτελεστῆς τῶν βουλῶν τοῦ "Εθνους, ἐπέδωκε διὰ τοῦ ὑπασπιστοῦ του τῷ "Οθωνι τὸ ψήφισμα τῆς καταργήσεως τῆς δυναστείας του καὶ παρέλαβεν ἀπὸ τὸν κυβερνήτην Παλάσκαν τὴν φρεγάταν μετά τὴν ἔξ αὐτῆς ἐπιβίβασιν τῶν ἔξορίστων ἐπὶ τοῦ ἀγγλικοῦ πλοίου, ὅπερ τοὺς ἐφέρεν εἰς τὴν Εὐρώπην.

Ἐν τῇ ἀμέσως συγκληθείσῃ μετὰ ταῦτα Ἐθνικὴ Συνελεύσει, ἥτις ἐνέκρινε τὴν ἔξωσιν καὶ ἐψήφισε τὴν ἐκλογὴν νέου βασιλέως, ἔλαβεν ώς Πληρεξούσιος σπουδαίοτατον μέρος. Τῷ 1865 ἐγένετο καὶ πάλιν Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας ὑπὸ τὸν ἀειμνήστον Δεληγιάννην ώς καὶ αὐθις τῷ 1872 ὑπὸ τὸν ἕδιον.

Τῷ 1885 ἔξελέγη Πρόεδρος τῆς Βουλῆς, ἔξηκολούθει δὲ νὰ τιμάται διὰ τῆς ψήφου τῶν συμπολιτῶν του εἰς τὸ ἀξιωματοῦ Βουλευτοῦ, ἀκολούθων κατὰ τοὺς μετέπειτα χρόνους τὴν πολιτικὴν του κ. Δηλιγιάννη.

Πρὸς τὸν Γέροντα Καλλιφρονᾶν εἴχον προσφερθῆ πλεῖστα παράσημα, τὰ διποῖκα ἐκ χαρακτῆρος δὲν ἔδειχετο, ἀρκεσθεῖς μόνον νὰ φέρῃ τὸ παράσημον τοῦ Ἀγάνως καὶ τὸν Ἐλληνικὸν Μεγχλόσταυρον. Τελευταίως εἴχεν ἀπόστηχη τῆς πολιτικῆς, ἡσυχαζῶν ἐν τῇ ἀρχαντικῇ του σίκιζ, ἀφήσας δὲ τὸ πολιτικὸν στάδιον εἰς τοὺς υἱούς του, οἵτινες φιλοτίμως καὶ ἐπαξιώς συνεχίζοντες τὴν δρᾶσιν τοῦ πατρὸς αὐτῶν, κατέχουσιν ἀπό τινων ἑτῶν, δὲ εἰς μὲν τούτων δὲ κ. Λάζαρος Καλλιφρονᾶς τὸ ἀξιωματοῦ Δημάρχου Ἀθηναίων, δὲ ἔτερος δὲ κ. Ἰωάννης Καλλιφρονᾶς ἀνότερος Ἀξιωματικὸς τοῦ Ναυτικοῦ, τὸ ἀξιωματοῦ Βουλευτοῦ Ἀττικῆς.

Οἱ Δ. Καλλιφρονᾶς, ἐκ πάντων τῶν ἀξιωμάτων του, ώς Δημάρχου,

Βουλευτοῦ, Ὑπαλλήλου, Ὑπουργοῦ καὶ ἐν ἡμέραις πονηραῖς ἐξῆλθε πάντοτε ἀσπιλος. Μὲ λευκὰς τὰς τρίχας, τὴν ψυχήν, τὴν φουστανέλλαν, διετήρησε μέχρις τελευταίας στιγμῆς καὶ λευκὰς τὰς γείρας. Ἐγεννήθη ἀρχομένου τοῦ αἰῶνος καὶ ἀπέθανε, τοῦ αἰῶνος σύνοντος, φέρων ὅλα του τὰ ἔτη καὶ ὅλα τὰ ἔνδοξα ἀριστεῖα τῶν μεγάλων ἐποχῶν, τῆς ἀποκαταστάσεως, τῆς Μοναρχικῆς, τῆς Συνταγματικῆς, τῆς Ἐπαναστατικῆς, τῆς Ἐκθρονιστικῆς, τῆς Κοινωνικού λευκικῆς ἱστορίας τῆς πατρίδος ἡμῶν. Τὸ στάδιόν του, ὡς πολιτευμένου, ἐπέστεψεν ἡ ἐκπλήρωσις πάντων τῶν πόθων του, τὸ δὲ γέρας τῶν πολιτικῶν ἀγώνων του ὑπῆρξεν ἡ ἐπιτυχία καὶ ἡ τιμή. Τιμώμενος ὑφ' ὀλοκλήρου τοῦ Λχοῦ τῶν Ἀθηνῶν, τιμώμενος ὑπὸ τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Κοινωνίας συμπάσης, ἔκλινε τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἔτῶν καὶ μὲ τὴν δύσιν τοῦ ἥλιου τῆς 1ης Μαρτίου τοῦ 1897, ἐνεκλείσθη εἰς τὸν τάφον δ. Καλλιφρονᾶς, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ δποίου εἰκονίζοντο ἀκόμη οἱ χρόνοι τῆς νεωτέρας ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος, ἐλαφρὸν δὲ τὸ χῶμα τῆς Ἀττικῆς ἐκάλυψε τὸν τετιμημένον τῶν Ἀθηνῶν Δημογέροντα, τὸ μόνον καὶ τελευταῖον λείψανον τῆς γενεᾶς ἑκείνης, εἰς ἣν ὁρείλεται ἡ ὀημιεργία καὶ ἡ θεμελίωσις τῆς νέας Πολιτείας, τοῦ ἐκ τῶν ἐρειπίων ἀναγεννηθέντος Ἑλληνικοῦ "Ἐθνους".

Πανομοιότυπον ὑπογραφῆς Δημοτογίου Καλλιφρονᾶ

1

'ΑΦ' τὴν χρυσὴν τῆς "Ἐφεσο ἐπιστρέψει
Ἡ δοξασμένη "Ἄρτεμις, ἡ Ἐκάτη,
Καὶ τ' ἄργυρό της ἄρμα ἀγάλι στρέψει
'Εδω κ' ἔκει μέσ' 'ει' οὐρανοῦ τὰ πλάτη.

❀

Μιὰ ζήλια μυστικὴ θαρρεῖς πᾶς τρέψει
Κι' ὅλο κυτταζει ἐν ἀπαλὸ χρεβάτι,
Σὲ διάφανα κρυμμένη κι' ἀσπρα νέφη,
Νὰ ιδῃ τοῦ νιοῦ τὴν ὅψι τῇ δροσάτη.